

Spis treści

Wprowadzenie	7
Rozdział 1	
Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży w perspektywie psychopatologii rozwojowej	13
1.1. Zdrowie psychiczne – modele medyczne i rozwojowe	13
1.2. Psychopatologia rozwojowa jako nauka o zaburzeniach psychicznych w cyklu życia	16
Rozdział 2	
Modele i koncepcje podatności i odporności dzieci i młodzieży rodziców alkoholików	23
2.1. Rodzicielstwo pijących szkodliwie i w sposób uzależniony	23
2.2. Od determinizmu do indeterminizmu	30
2.2.1. Bio-psycho-społeczny i transakcyjny model rozwoju dzieci i młodzieży	31
2.2.2. Przywiązanie i mentalizacja a trajektorie rozwoju	42
2.2.3. Koncepcje podatności i odporności psychicznej dzieci z rodzin z problemem alkoholowym	52
2.3. Zdrowie i zaburzenia psychiczne	62
2.3.1. Zróżnicowanie populacji dzieci rodziców pijących szkodliwie i alkoholików	62
2.3.2. Zasoby i czynniki chroniące przed psychopatologią	66
Rozdział 3	
Alkoholizm rodzica a biologiczna podatność dzieci na zaburzenia zachowania i psychiczne	71
3.1. Dzieci alkoholików z perspektywy biologicznej	71
3.1.1. Genetyka molekularna	72
3.1.2. Genetyka behawioralna	75
3.1.3. Czynniki pośredniczące we wpływie genetyki na alkoholizm	82
3.1.4. Neurofizjologiczne mechanizmy ekspresji genów związanych z alkoholizmem	83
3.1.5. Specyficzne dysfunkcje intelektualne jako markery podatności na alkoholizm	86
3.2. Znaczenie czynników środowiskowych z perspektywy genetyki behawioralnej	88
3.3. Trudny temperament dzieci rodziców pijących szkodliwie i alkoholików	91

Rozdział 4

Rodzice szkodliwie pijący i uzależnieni jako źródło stresu życiowego dzieci	99
4.1. Rodzinne źródła stresu życiowego dzieci alkoholików	99
4.2. Specyficzne i niespecyficzne wpływy alkoholu na rodzicielstwo	107
4.2.1. Efekty specyficznie alkoholowe	108
4.2.2. Efekty specyficznie niealkoholowe	115
4.2.3. Interakcja czynników rodzinnych i środowiskowych a rozwój i przystosowanie dzieci alkoholików	117
4.3. Struktura i mechanizmy funkcjonowania rodziny alkoholowej	120
4.3.1. Role rodzinne z perspektywy klinicznej	121
4.3.2. Mechanizmy parentyfikacji w rodzinie alkoholowej	124
4.3.3. Rytuały rodzinne w rodzinie z problemem alkoholowym	130

Rozdział 5

Ścieżki i efekty rozwoju dzieci alkoholików w świetle wyników badań	133
5.1. Czynniki ryzyka i zasoby w modelach ciągłości i zmienności rozwoju	133
5.1.1. Zagrożenia w okresie prenatalnym	141
5.1.2. Czynniki ryzyka i zasoby a rozwój w okresie wczesnego dzieciństwa	146
5.1.3. Czynniki ryzyka i zasoby a funkcjonowanie dzieci w wieku szkolnym	152
5.1.4. Rozwój i funkcjonowanie adolescentów	161
5.2. Konsekwencje dorastania w rodzinach z problemem alkoholowym	170
5.2.1. Problemy psychospołeczne w okresie dzieciństwa	170
5.2.2. Zdrowie psychiczne młodych dorosłych	176

Rozdział 6

Pomoc i poradnictwo psychologiczne dla dzieci alkoholików	184
6.1. Kryteria i ogólne cele pomocy psychospołecznej	184
6.2. Programy profilaktyczne	186
6.3. Strategie i interwencje psychospołeczne	187
6.4. Psychoterapia i poradnictwo psychologiczne	191
6.5. Pierwszy kontakt, pierwsze kroki w pomocy psychospołecznej dzieciom	198

Zakończenie	207
--------------------	-----

Bibliografia	216
---------------------	-----

Indeks rzeczowy	249
------------------------	-----

Children of alcoholics – developmental and clinical aspects (Summary)	257
--	-----